

о. Ігор Цмоканич, викладач ДДС

Через гріх, породжений недовірою і довершений непослухом, Адам та Єва були вигнані з райського саду, але все ж Бог не перестає дбати про них. Вже Каїн втікає «від лица Господа й оселився в краю Нод на схід від Едему» (Бут 4,16). Отою втечею від Бога позначена вся подальша історія людства, яке, незважаючи на очищення водами Потопу, дійде то того, щоб, збудувавши «вежу з верхом до неба», взагалі обійтися без Нього (Бут 11).

Так гріх розбив первісну єдність людського роду, проте саме тоді, серед отого розсіяння та сум'яття, Бог починає здійснювати Свій замисел спасення із заклику, звернутого до тоді ще Аврама: «Вийди з землі твоєї, з твоєї рідні, і з дому батька твого в край, що його я тобі покажу. А я введу з тебе великий народ і поблагословлю тебе; та й зроблю великим твоє ім'я, а ти станеш благословенням. Благословитиму тих, що тебе благословляють, і проклинатиму того, хто тебе проклинає. Тобою всі племена землі благословлятимуться» (Бут 12,1-3). Так починається перша Пасха і перша проща, яка є дорогою поверненням до Лиця Божого, і починається з того, що Аврам мусить покинути все, що надавало добробут, захист і безпеку, та повністю покластися на Бога. Його мандрівка і життя, як згодом і його далеких нащадків, стали школою довір'я, послуху та жертви.

Вихід ізраїльтян з Єгипту, із Землі рабства є продовженням прощі Авраама і, водночас, стає дорогою визволення, переходом від рабства до свободи, від смерті – до життя. Це була довга і важка подорож, наповнена спокусами та випробуваннями, бо, як навчали згодом законовчителі: «Богові була потрібна одна ніч, щоб вивести Ізраїль з Єгипту, і сорок років – щоб вивести рабство з Ізраїля». У цій подорожі сам Бог став пастирем свого народу, провадячи вогняним стовпом вночі, хмарою – вдень, перебуваючи серед Своєї отари у Скинії. Вже згодом, коли Ізраїль здобув і розселився по землі, обіцяній Аврааму, Ісааку та Якову, ця Скинія, до якої коліна Ізраїлеві ходили на прощу, була знаком єдності того народу, нагадувала, що Бог перебуває посеред нього, і цей шатер

Небесного Пастуха став престолом Небесного Царя.

Коли Давид переніс Кивот Завіту до ним завойованого Єрусалиму, а Соломон тут збудує Храм, цей Храм, а з ним і ціле місто, стане престолом Божого Царства, і буде знаком, що Бог став єдиним Царем Ізраїля, а земні царі – лише Його слуги помазані на те, щоб встановити правду і суд та принести мир Його народові. Єрусалим, гора Сіон, на якій він збудований, Храм – у проповіді пророків стануть прообразом і початком того Божого Царства, в яке увійдуть усі народи і разом об'єднаються у поклонінні та служінні Єдиному Богові: «І сила народів піде туди, і скажуть: «Ходіте, вийдемо на гору Господню, в дім Бога Якова, і він покаже нам свої дороги, і будемо ходити його стежками, бо з Сіону закон вийде, і слово Господнє з Єрусалиму». І він судитиме народи, буде розсуджувати людей многих; вони перекують свої мечі на рала, а списи свої на серпи. Народ на народ не буде меча підіймати, і не вчитимуться більше воювати» (Іс 2,3-4).

Тричі на рік на свята, які тісно пов'язані з подіями Виходу, тобто Пасхи, П'ятидесятниці і Кучок, – «має показуватись вся чоловіча стать ваша перед лицем Господа Бога, Бога Ізраїля» (Вих 34,23), «але не буде показуватись перед Господом з порожніми руками: кожен по своїй спроможності з дарами, якими Господь, Бог твій, поблагословить тебе» (Втор 16,16-17). Ця проща була не просто спомином тих подій, які святкувались, але їх переживанням, немов участю в них. Вона ставала школою віри та життя, дорогою повернення та визволення, нагадуючи кожному віруючому, що ми тут «чужоземці і перехожі» (пор. 1Пт 2,11), і мандруємо до Небесного Єрусалиму, нашої правдивої батьківщини.

Проща є так само певним поверненням до джерел, як, наприклад, читаємо про Іллю, який в момент кризи та певного розчарування вирішує повернутись туди, звідки все почалось, де Бог з'явився – на гору Синай-Хорив (див. 1Цар 19).

Якими б прощі не були, вони завжди були пов'язані з труднощами, випробуваннями та небезпеками, і тому кожен паломник немовби ставав учнем у школі Аврама та Мойсея. Християни ж, рушаючи на Святу Землю, віддаючись повністю в руки Божі і мандруючи стежками, якими ходив Господь зі своїми учнями, буквально виконували заклик Господній: «Коли хтось хоче йти за мною, нехай зречеться себе самого, візьме хрест свій і йде за мною» (Мт 16,24). Водночас та земля, де відбулась більшість тих подій, про які розповідає Писання, є одним з найкращих ключів для їх розуміння і чудесною нагодою їх пережити, саме тому її називають П'ятим Євангелієм. Так проща стає поверненням туди, звідки все почалося, поверненням, щоб одягнутися силою з висоти, але водночас і щоб не затриматися в Єрусалимі, а нести оцю благу вістку про Воскресіння Христове.

В наш час труднощів (окрім інколи великих витрат, проте і вони «окуповуються», повертаються чимось іншим, глибшим) і небезпек значно менше, саме тому проща може легко перетворитися на «релігійний туризм» чи просто тематичну екскурсію. Проте чи проща відбудеться, чим вона стане – це залежить вже від паломника, від його мети та усвідомлення, чим вона є; від його готовності зробити певне зусилля над собою та вчитись з того, що відбуватиметься під час подорожі; від того, з ким та чим рушає у цю мандрівку. Але найперше, від тієї довіри Богові і бажання слухати Його, і завжди найкращим путівником і водночас супутником залишається святе Писання, читання якого є найкращою підготовкою і початком такого повернення перед лице Боже.

о. Ігор ЦМОКАНИЧ, Традиція паломництв на Святу Землю // СЛОВО №4 (72) 2017